

ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**СІЛЬЧЕНКО С. О.,**

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри трудового права
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 349.2:[343.35:347.97/.99]

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.1.16>**ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ**

Стаття присвячена дослідженню проглядів учених та правових позицій, сформованих Верховним Судом щодо окремих елементів правового статусу викривача корупції. Крім того, проаналізовано деякі проблемні питання застосування правового механізму захисту трудових прав викривачів. Виділено ключові ознаки, що характеризують правовий статус викривача. Цей статус може мати виключно фізична особа. Повідомлення викривача може стосуватися корупційних правопорушень або інших порушень Закону України «Про запобігання корупції». Викривач має бути впевненим у тому, що інформація про корупцію, яку вона намагається повідомити, є достовірною. Вона має бути відома викривачу у зв'язку з його перебуванням у тому середовищі, де скоєно відповідне правопорушення.

Досліджено нормативні підходи до строку існування імунітету викривача. Він виникає з моменту повідомлення інформації про можливі факти корупційних правопорушень. Здобувши його, особа володіє ним протягом усього періоду перебування у трудових відносинах з певним роботодавцем. Але для нового роботодавця попередній імунітет не має правового значення.

На підставі положень судової практики окреслено межі імунітету викривача. Передусім, має бути наявним зв'язок між негативними заходами впливу або загрозою їх застосування та повідомленням викривачем про порушення, вчинене іншою особою. Викривач має повідомити саме про порушення саме Закону України «Про запобігання корупції», а не іншого закону і саме тих вимог, які ним визначені. Обов'язковим елементом, за наявності якого особа отримує імунітет викривача, є застосування до нього негативних заходів впливу, перелік яких не є вичерпним.

Звертається увага на необхідність уникнення формального підходу до оцінки дій роботодавців по відношенню до викривачів, оскільки роботодавець наділений багатьма інструментами впливу на працівників, які передбачені законом, наприклад щодо скорочення посади, яку обіймає викривач з наступним його звільненням з роботи.

Констатується, що на рівні держави останніми роками суттєво розширено гарантії захисту трудових та інших прав викривачів. Зараз потрібно зосередити увагу на впровадженні антикорупційного комплаєнсу, елементом якого є захист викривачів на рівні підприємств аби зробити його дійсно дієвим.

Ключові слова: викривач, корупція, імунітет викривача, дискримінація, звільнення з роботи, трудовий спір, поновлення на роботі, комплаєнс, судова практика.

Silchenko S. O. Problems of defining the legal status and protecting labor rights of corruption whistleblowers through the lens of judicial practice

The article is dedicated to the study of scholars' views and legal positions formed by the Supreme Court regarding specific elements of the legal status of a corruption whistleblower. In addition, certain problematic issues in the application of the legal mechanism for protecting whistleblowers' labor rights are analyzed. Key features characterizing the legal status of a whistleblower are highlighted. This status may be held exclusively by a natural person. A whistleblower's report may concern corruption offenses or other violations of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption." The whistleblower must be confident that the information about corruption they intend to report is reliable. It must be known to the whistleblower due to their presence in the environment where the relevant offense was committed.

Normative approaches to the duration of whistleblower immunity are examined. It arises from the moment information about possible corruption offenses is reported. Once acquired, the person retains it throughout the entire period of employment with a particular employer. However, for a new employer, previously obtained immunity has no legal significance.

Based on judicial practice, the boundaries of whistleblower immunity are outlined. First and foremost, a connection must exist between adverse measures or the threat of their application and the whistleblower's report of a violation committed by another person. The whistleblower must report a violation specifically of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption," and specifically of the requirements defined by that law. A mandatory element for obtaining whistleblower immunity is the application of adverse measures against the individual, with the list of such measures not being exhaustive.

Attention is drawn to the need to avoid a formal approach in assessing employers' actions toward whistleblowers, as employers possess many legally provided tools for influencing employees – for example, eliminating the position held by the whistleblower followed by dismissal.

It is stated that in recent years, at the state level, guarantees for the protection of whistleblowers' labor and other rights have been significantly expanded. Now, attention should be focused on implementing anti-corruption compliance, an element of which is the protection of whistleblowers at the enterprise level, in order to make it truly effective.

Key words: *whistleblower, corruption, whistleblower immunity, discrimination, dismissal, labor dispute, reinstatement, compliance, judicial practice.*

Вступ. Корупція є однією з ключових проблем, які постали перед Україною з часу набуття нею незалежності. Вона негативно впливає на суспільно-політичну та економічну ситуацію в державі. Абсолютно неприпустимим є масштаб корупції в умовах протидії збройній агресії Російської Федерації.

Одним з важливих елементів механізму протидії корупції є забезпечення захисту викривачів, встановлення для них певних прав і гарантій, у тому числі у сфері праці. Це питання актуальне як для органів державної влади, місцевого самоврядування, державного сектора економіки, на який передусім поширюється антикорупційне законодавство, так і для недержавного сектору, усього громадянського суспільства. Упровадження багатьма компаніями комплаєнсу передбачає створення відповідних умов для захисту тих, хто повідомляє про корупційні правопорушення, порушення правил корпоративної етики чи комплаєнс-програми. Тому знання й розуміння статусу викривачів корупції, опанування правовим механізмом захисту їх прав та законних інтересів набуває неабиякого значення. Дослідження судової практики свідчить, що трудові спори за участю викривачів, пов'язані з поновленням їх порушених прав, стають все більш поширеними. Верховний Суд сформував низку

правових позицій щодо застосування антикорупційного законодавства у таких суперечках, що на практиці дозволяє усунути деякі недоліки законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роботи, присвячені дослідженню механізму правового захисту прав викривачів та визначенню їх статусу є поширеними у вітчизняній науковій літературі. Ці питання досліджувалися представниками міжнародного публічного, адміністративного, кримінального, цивільного, трудового права, а також ученими-процесуалістами. Про актуальність зазначеної проблематики свідчать роботи Л. Величко, Б. Головкіна, Н. Горобець, А. Грищука, О. Косиці, Ю. Ленго, О. Нестеренко, О. Пилипенка, О. Шостко.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення наукового аналізу правового статусу викривачів корупції, визначення моменту його набуття, розкриття змісту імунітету викривача в трудових відносинах, а також характеристика основних правових засобів захисту трудових прав викривачів корупції крізь призму правових позицій, сформованих під час розгляду трудових спорів Верховним Судом.

Результати дослідження. Антикорупційна реформа, яка стартувала у 2014 році з ухвалення Закону України від 14.10.2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції» (далі Закон № 1700) [1], створила інституційні засади для протидії корупції та її проявам. Зусиллями міжнародних інституцій, держави і громадянського суспільства в Україні сформовано антикорупційну платформу і створено відповідну інфраструктуру, що умовно можна назвати антикорупційною системою. Вона включає державну політику в цій сфері, законодавство, антикорупційні органи, офіси міжнародних антикорупційних організацій, громадські антикорупційні об'єднання, аналітичні центри, ради громадського контролю при центральних органах виконавчої влади, міжнародні програми (проекти) у сфері запобігання та протидії корупції. Діяльність зазначених інституцій дає певний превентивний ефект, головним чином, на рівні побутової корупції і бюрократичної корупції нижчої і середньої ланок. При цьому так звана політична і ділова корупція залишаються на досить високому рівні. Як справедливо наголошує Б. М. Головкін: «для підвищення ефективності реалізації міжнародних антикорупційних стандартів і положень національного антикорупційного законодавства на повну потужність має запрацювати антикорупційний механізм» [2, с. 254].

Проте суттєвим недоліком Закону № 1700 з моменту його прийняття, а, відповідно, створюваного механізму протидії корупції була відсутність системно впровадженої системи захисту викривачів корупції, окреслення їх правового статусу. Як відзначає А. Б. Гришук, введення у вітчизняну практику інституту державного захисту осіб, які надають допомогу в запобіганні та протидії корупції є одним з способів боротьби з корупцією [3, с. 56]. Тож цілком очевидно, що інститут викривачів виконує важливу превентивну функцію для виникнення та поширення корупції у суспільстві.

Н. С. Горобець підкреслює, що викривачі відіграють ключову роль у виявленні порушень, які можуть завдати шкоди суспільству: корупція, шахрайство, екологічні злочини, порушення прав людини тощо. Висвітлюючи випадки порушень, які можуть приховувати, викривачі не лише спонукають до позитивних змін в суспільстві, але й допомагають підтримувати законність, що зміцнює довіру громадян до інститутів і забезпечує справедливість [4, с. 888].

Міжнародно-правові стандарти захисту викривачів ґрунтуються на таких основоположних документах у сфері протидії корупції, як Конвенції ООН проти корупції [5], Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією [6], Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією [7].

У Європейському Союзі стандарти захисту викривачів корупції втілені у Директиві 2019/1937 ЄС та Ради ЄС про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу [8], що заклала підвалини створення загальноєвропейської системи захисту викривачів. Ця директива наклала зобов'язання на всі держави-члени до 17 грудня 2021 року прийняти закони для забезпечення правового захисту викривачів.

Слід зазначити, що протягом останніх тридцяти років більш ніж у 30 країнах ухвалено закони, спрямовані на захист відповідних осіб або включили деякі гарантії захисту

викривальників у трудове, антикорупційне законодавство чи в етичні кодекси працівників. Серед країн, які ухвалили спеціальні закони щодо захисту викривачів, є Канада (Public Servants Disclosure Protection Act), Австралія (The Commonwealth Public Interest Disclosure Act, 2013), Нова Зеландія (Protection Disclosures Act, 2000), США (The Whistleblower Protection Act, 1989, The Intelligence Community Whistleblower Protection Act of 1998, The SarbanesOxley Act of 2002, The Whistleblower Protection Enhancement Act of 2012), Японія (Whistleblower Protection Act (Act No. 122 of 2004)), Південна Африка (Protection Disclosure Act, 2000), Румунія (Romanian Whistleblower's Law, 2004), Велика Британія (Public Interest Disclosure Act, 1998) [9, с. 6].

З прийняттям Верховною Радою України Закону від 17.10.2019 р. «Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо викривачів корупції» [10] наша держава зробила суттєвий крок у розбудові повноцінної та функціональної системи захисту викривачів, в тому числі стосовно їх трудових прав та інтересів. Проте багатьма дослідниками відзначаються недосконалість цієї системи та необхідність її удосконалення.

Аналізуючи правовий статус викривальника корупції доречно звернутися до офіційної дефініції цього поняття. Так, ст. 1 Закону № 1700 визначає викривача як фізичну особу, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

Спираючись на це визначення, можемо окреслити істотні ознаки, що характеризують правовий статус викривача.

По-перше, ним може бути виключно фізична особа. Не може вважатися викривачем юридична особа, навіть якщо повідомлення про корупцію від її імені підписано керівником або іншим представником.

По-друге, інформація, яку фізична особа прагне повідомити, має стосуватися порушення Закону № 1700 або містити інформацію про корупційне кримінальне правопорушення. Перелік останніх наведено у примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України [11]. Повідомлення може стосуватися корупційних правопорушень, визначених главою 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення [12], а також інших порушень Закону № 1700.

По-третє, особа має бути впевненою в тому, що інформація про корупцію, яку вона намагається повідомити, є достовірною. Навіть якщо у подальшому під час відповідної перевірки викладені у повідомленні обставини не знайдуть свого підтвердження, статус викривача за фізичною особою має зберігатися. І, навпаки, свідоме спотворення, надання неправдивої інформації не надає особі статусу викривача. Тому особа за можливості має докласти усіх можливих зусиль, щоб перевірити відповідну інформацію. У цьому зв'язку слід погодитися з О. Косицею, яка вважає, що «принцип добросовісності у викриванні корупційних та інших порушень законодавства полягає в такому:

- виконанні морального обов'язку особистості перед іншими особами і суспільством;
- відсутністю будь-якого обману;
- відсутністю умислу завдання шкоди іншій особі;
- розумінні відповідальності за свій вчинок» [13, с. 135].

Нарешті відповідна інформація має бути відомою викривачу у зв'язку з його трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням служби чи навчання або участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності. Як влучно відзначає С. Л. Кошарновська, викривачем є особа, яка «перебуває в тому середовищі, де скоєне корупційне діяння» [14, с. 138].

Якщо ж особа отримала інформацію з відкритих джерел, зокрема доступних відомостей відповідних державних реєстрів, від інших осіб у побуті, то викривачем вона визнана бути не може.

Відповідно до ч. 1 ст. 53-3 Закону № 1700 права викривача виникають з моменту повідомлення інформації про можливі факти корупційних правопорушень. Саме з цього часу викривач здобуває певний імунітет від застосування до нього негативних заходів впливу. У спорах, пов'язаних із захистом прав викривачів, Верховним Судом вироблено правову позицію, за якої викривач набуває свого статусу з моменту, коли він здійснив усі залежні від нього дії для повідомлення про порушення вимог Закону № 1700 іншою особою, щоб відповідна інформація дійшла до адресата [15, 16].

Законом визначено певні можливості для повідомлень викривачами про можливі факти корупційних та інших правопорушень. Це, зокрема, внутрішні, регулярні або зовнішні канали. Для забезпечення здійснення повідомлень викривачів про корупцію створено відкритий для цілодобового доступу Єдиний портал повідомлень викривачів (<https://whistleblowers.nazk.gov.ua/#/>).

Відповідно до ч. 2 ст. 53-1 Закону № 1700 викривачам, які здійснюють відповідні повідомлення, гарантуються дотримання умов конфіденційності та анонімності, а також внесення цієї інформації до Єдиного порталу повідомлень викривачів не пізніше наступного робочого дня з моменту її отримання.

Наявність статусу викривача може підтверджуватися документально. Такими документами можуть бути: 1) відповідь органу чи особи, яким було адресоване звернення викривача; 2) лист відповідного суб'єкту про результати попередньої перевірки повідомлення; 3) повідомлення правоохоронного органу на адресу НАЗК про початок досудового розслідування за участю викривача; 4) повідомлення, скероване до НАЗК про участь викривача у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією; 5) рішення суду.

Діяльність викривачів має свою специфіку, адже вони перебувають у взаємодії з різними категоріями осіб, які мають певний ступінь впливу на викривача. Відтак ризик нанесення шкоди їх життю, здоров'ю, майну та їх близьким є надзвичайно великим. З іншого боку, мати справу з викривачем може будь-який роботодавець, адже особа, набувши відповідного статусу, має його практично невизначений строк. НАЗК послідовно відстоює позицію, що гарантії захисту трудових прав викривача діють безстроково та не залежать від зміни керівника юридичної особи – роботодавця чи інших посадових осіб. Якщо викривач здійснив повідомлення про діяння попередніх керівників компанії, а негативних заходів впливу застосував новий керівник, презумпція причинно-наслідкового зв'язку між повідомленням та відповідальністю зберігається, а обов'язок доведення відсутності зв'язку між повідомленням і негативними заходами впливу покладається на керівника або роботодавця, який застосовував такі заходи. Отже, здобувши імунітет, особа зберігає його протягом усього періоду перебування у трудових відносинах з певним роботодавцем. Але для нового роботодавця попередній імунітет не має правового значення.

Імунітет викривача не є абсолютним, він має певні межі. Слід відзначити, що Верховним Судом визначено деякі критерії застосування імунітету викривача. Передусім, має бути наявним зв'язок між негативними заходами впливу або загрозою їх застосування та повідомленням викривачем про порушення вимог Закону № 1700 іншою особою. Наступною обставиною, що свідчить про наявність у викривача імунітету, є те, що ним повинно бути повідомлено про порушення саме Закону України «Про запобігання корупції», а не іншого закону і саме тих вимог, які ним визначені, у тому числі встановлені ним заборони і обмеження.

Обов'язковим елементом, за наявності якого особа отримує імунітет викривача, є застосування до нього негативних заходів впливу, перелік яких не є вичерпним. Про наявність зв'язку між негативними заходами впливу або загрозою їх застосування та повідомленням викривачем про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою може свідчити, зокрема, але не виключно такі обставини:

певна послідовність подій (спочатку повідомлення особою про факти корупції, потім – застосування до викривача негативних наслідків, а не навпаки);

наближеність в часі цих подій (застосування негативних наслідків до викривача відбулось незадовго після повідомлення ним про факти корупції);

наявність різного роду погроз до викривача після повідомлення ним про факти корупції;

відсутність в минулому (до моменту повідомлення) претензій до працівника, в тому числі з боку осіб, про корупційні діяння яких ним повідомлено.

Відповідні правові позиції сформульовано у постановках Верховного Суду від 15.08.2019 р. у справі № 815/2074/18 [17], від 03.05.2023 р. у справі № 201/6805/21 [18], від 27.11.2023 у справі № 464/1099/23 [19] та інших.

Основою правового захисту трудових прав викривачів є норми права, спрямовані на заборону дискримінації, зокрема ст. 2 КЗпП України [20], яка передбачає заборону будь-якої дискримінації у сфері праці, зокрема порушення принципу рівності прав і можливостей, пряме або непряме обмеження прав працівників через повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону № 1700, а також сприяння особі у здійсненні такого повідомлення.

Закон № 1700 гарантує захист трудових прав викривача, прямо вказуючи на найбільш поширені форми негативних заходів впливу, які заборонено застосовувати до викривача у зв'язку з повідомленням. Цей перелік, закріплений ч. 1 ст. 53-3 Закону № 1700 є відкритим, адже на практиці форми впливу можуть бути різноманітними. Особливість цього переліку є те, що в якості джерела негативних заходів впливу названо роботодавця чи керівника працівника. Між тим, відомі випадки, коли викривачі зазнають утисків безпосередньо від колег, членів трудового колективу. Недарма відповідні дії, такі, як створення нестерпних умов праці, дискримінація чи інші види переслідувань, на переконання О. І. Пилипенка, можуть слідувати як від роботодавця, так і трудового колективу. По суті такий тиск набуває форми трудового конфлікту [21, с. 225].

Хоча негативний вплив колег на викривачів корупції наразі залишається поза межами правового регулювання Закону № 1700, вважаємо, що норми КЗпП України щодо заборони дискримінації та протидії мобінгу за умови реального їх застосування могли забезпечити захист викривачів від порушення прав з боку колег. Але очевидно, до прогалину в Законі № 1700 з цього приводу варто закрити.

Відповідно до абз. 1 ч. 1 ст. 53-4 Закону № 1700, до негативних заходів також належать формально правомірні рішення і дії керівника або роботодавця, які носять вибірковий характер, зокрема, не застосовуються до інших працівників у подібних ситуаціях та/або не застосовувалися до працівника у подібних ситуаціях раніше.

Слід визнати, що чинне законодавство дає можливості недобросовісним роботодавцям позбавлятися викривачів шляхом звільнення з роботи, наприклад, у зв'язку із скороченням чисельності або штату працівників (п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України). Верховний Суд сформував сталий підхід у таких спорах, який полягає в тому, що суд не може вдаватися до обговорення та оцінки питання про доцільність і правомірність скорочення штату та чисельності працівників. Право визначати чисельність і штат працівників належить виключно власнику або уповноваженому ним органу, суд зобов'язаний тільки з'ясувати наявність підстав для звільнення [22, 23].

Тому під час розгляду трудових спорів суди мають уникати формалізму і не лише здійснювати оцінку дій роботодавця, пов'язаних з реорганізацією або скороченням посади, яку займав викривач, а й досліджувати причини того, чому саме посада, яку обіймає викривач, потрапила під скорочення. В іншому випадку імунітет викривача буде нівельовано.

Викривач, його близькі особи, звільнені з роботи у зв'язку з повідомленням про корупцію, підлягають негайному поновленню на попередній роботі (посаді), а також їм виплачується середній заробіток за час вимушеного прогулу, але не більш як за один рік. Якщо заява про поновлення викривача, його близької особи на роботі (посаді) розглядається більше одного року не з їхньої вини, їм виплачується середній заробіток за весь час вимушеного прогулу. Аналогічні гарантії застосовуються при переведенні на іншу нижчеоплачувану роботу.

Поновлення викривача відбувається на підставі рішення керівника або роботодавця, в тому числі на виконання рішення суду або припису НАЗК про усунення порушень трудових прав викривача. Якщо викривач добровільно відмовляється від поновлення на попередній

роботі за наявності законних підстав для цього, йому виплачується грошова компенсація у розмірі шестимісячного середнього заробітку, а в разі неможливості поновлення – у розмірі дворічного середнього заробітку.

Важливим напрямом захисту трудових прав викривачів є призначення спеціально уповноважених осіб, зокрема комплаєнс-офіцерів, які не лише отримують внутрішні повідомлення про корупцію, але й мають наділятися повноваженнями щодо ефективної протидії тиску на викривачів на кшталт притаманних службі охорони праці на підприємстві. Комплаєнс-програма або антикорупційна програма підприємства має впроваджувати системний підхід до захисту викривачів від забезпечення неразголошення інформації про них до засобів ефективної протидії порушенням їх трудових прав та їх відновлення. Важливо формувати на рівні трудових колективів культуру толерантності до викривачів, роз'яснювати механізми повідомлення про корупцію та існуючі правові гарантії захисту прав викривачів, у тому числі у сфері праці.

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що наразі на макрорівні (нормативне регулювання, діяльність НАЗК) суттєво розширено гарантії захисту трудових та інших прав викривачів. Практика застосування Закону № 1700 є доволі широкою, оскільки спори про поновлення трудових прав викривачів є досить поширеними. Проте на мікрорівні (роботодавці, керівники) системне впровадження механізмів захисту викривачів відбувається досить повільно, оскільки антикорупційний комплаєнс в цілому не є обов'язковим, а впроваджується лише переважно у державному секторі економіки, на який поширює чинність Закон № 1700.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 28.09.2025 р.).
2. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254–260.
3. Гришук А. Б. Викривач: поняття та особливості правового статусу. *Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах війни та післявоєнний період: матеріали наук. семінару* (21 черв. 2024 р.). Львів. ЛьвДУВС. 2024. С. 56–58.
4. Горобець Н. С. Міжнародні та європейські стандарти регулювання інституту викривачів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 887–891.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р., ратифікована Законом України від 18.10.2006 р. № 251-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення 28.09.2025 р.).
6. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27.11.1999 р., ратифікована Законом України від 18.10.2006 р. № 252-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення 28.09.2025 р.).
7. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р., ратифікована Законом України від 16.03.2005 р. № 2476-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text (дата звернення 28.09.2025 р.).
8. Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law. Official Journal of the European Union, L 305, 26.11.2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L1937> (дата звернення 28.09.2025 р.).
9. Правовий захист викривачів / за заг. ред. О. В. Нестеренко, О. Ю. Шостко. Харків: Права людини, 2016. 94 с.
10. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо викривачів корупції: Закон України від 17.10.2019 р. № 198-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#Text> (дата звернення 28.09.2025 р.).
11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 28.09.2025 р.).

12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 28.09.2025 р.).

13. Кошарновська С. Л. Проблеми здійснення захисту трудових прав викривачів корупції: можливості вирішення через нормативну діяльність. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. 2024. Вип. 39. С. 134–139.

14. Косиця О. О. Викривач як суб'єкт протидії корупційним та іншим порушенням законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 1. С. 133–136.

15. Постанова Верховного Суду від 26.09.2022 у справі № 361/8080/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106530526> (дата звернення 28.09.2025 р.).

16. Постанова Верховного Суду від 03.05.2023 у справі № 201/11345/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749276> дата звернення 28.09.2025 р.).

17. Постанова Верховного Суду від 15.08.2019 р. у справі № 815/2074/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83647827> (дата звернення 28.09.2025 р.).

18. Постанова Верховного Суду від 03.05.2023 р. у справі № 201/6805/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110743243> (дата звернення 28.09.2025 р.).

19. Постанова Верховного Суду від 27.11.2023 у справі № 464/1099/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115348664> (дата звернення 28.09.2025 р.).

20. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 28.09.2025 р.).

21. Пилипенко О. І. Трудові конфлікти, пов'язані з викриттям корупції: шляхи мінімізації та захисту. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. 2025. Вип. 41. С. 257–266.

22. Постанова Верховного Суду від 16.01.2018 р. у справі № 519/160/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71749729> (дата звернення 28.09.2025 р.).

23. Постанова Верховного Суду від 21.05.2025 р. у справі № 369/3584/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127744329> (дата звернення 28.09.2025 р.).

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025

